

/ een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Webinar NPO werken met focusdoelen

Matthijs Driebergen (ojw)
Stephanie Kastelein (s(b)o)
Corike van de Merwe (bewegingsonderwijs)
Stanja Oldengarm (rekenen-wiskunde)
Joanneke Prenger (Nederlands)
Suzanne Sjoers (rekenen-wiskunde)
Iris Verbruggen (toetsing)
Moniek Warmer (kunst & cultuur)

Het Nationaal Programma Onderwijs

Kamerbrief NPO

17 februari 2021

Focus in de lesstof én tijd voor ontwikkeling

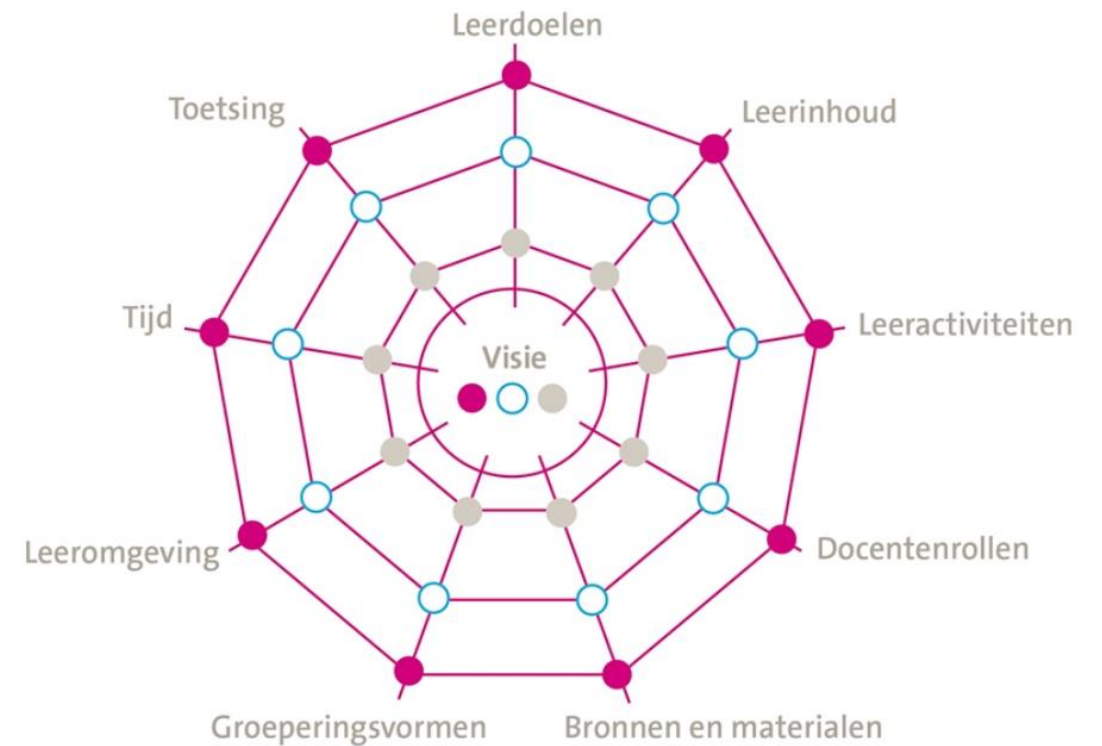
Het inhalen van de opgelopen vertraging kan ten koste gaan van het reguliere programma, dat natuurlijk ook door moet gaan. Om te voorkomen dat vertragingen en lesprogramma's zich opstapelen en zowel leerlingen als leraren overvraagd worden, is het zinvol om kritisch naar het lesrooster en -programma te kijken en de spreiding daarvan over de leerjaren. Om scholen en leraren hierbij te ondersteunen zal er informatief materiaal worden ontwikkeld zodat leraren en schoolleiders doordachte keuzes kunnen maken in het lesprogramma. De SLO zal hierbij betrokken worden. Ook uitgevers van leermiddelen spreken we aan, omdat ook zij het onderwijsveld kunnen ondersteunen in het aanbrengen van focus en spreiding van het lesprogramma.

NPO & SLO:

-Focusdoelen

-www.slo.nl/npo po vo

-Curriculaire vragen npo@slo.nl

Prioritering (2020) - Focusdoelen (2021)

(Doel)groep

/ *ve*

[focusdoelen VE \(pdf, 159 kB\)](#)

/ *groep 1/2*

[vooraf](#)
[focusdoelen groep 1/2 \(pdf, 142 kB\)](#)

/ *groep 3*

[focusdoelen groep 3 \(pdf, 188 kB\)](#)

/ *groep 4*

[focusdoelen groep 4 \(pdf, 189 kB\)](#)

/ *groep 5*

[focusdoelen groep 5 \(pdf, 195 kB\)](#)

/ *groep 6*

[focusdoelen groep 6 \(pdf, 194 kB\)](#)

/ *groep 7*

[focusdoelen groep 7 \(pdf, 197 kB\)](#)

/ *groep 8*

[focusdoelen groep 8 \(pdf, 195 kB\)](#)

/ *s(b)o*

[vooraf \(pdf, 124 kB\)](#)
[focusdoelen S\(B\)O \(pdf, 294 kB\)](#)

Leergebied

/ *ne*

- > [vooraf](#)
- > [Focusdoelen Nederlands](#)

/ *rw*

- > [vooraf](#)
- > [focusdoelen rekenen-wiskunde](#)

/ *ojw*

- > [vooraf](#)
- > [focusdoelen oriëntatie op jezelf en de wereld](#)

/ *kc*

- > [vooraf](#)
- > [focusdoelen kunstzinnige oriëntatie](#)

/ *bs*

- > [vooraf](#)
- > [focusdoelen bewegingsonderwijs en sport](#)

/ *en*

- > [vooraf](#)
- > [focusdoelen Engels vvto](#)
- > [focusdoelen Engels eibo en vervroegd eibo](#)

/ en

/ kc

> vooraf

/ oiw

> vooraf

/ groep 1/2

vooraf

> vooraf

/ rw

> vooraf

/ s(b)o

vooraf

/ ne

> vooraf

/ bs

> vooraf

slo

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Vervolg

Plannen SLO:

- informatie en hulpmiddelen ontsluiten
- in contact > verzorgen webinars
 - > overgang po-vo (8 juni 2021)
 - > Passende Perspectieven

Vragen? npo@slo.nl

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen Nederlands

Focusdoelen Nederlands

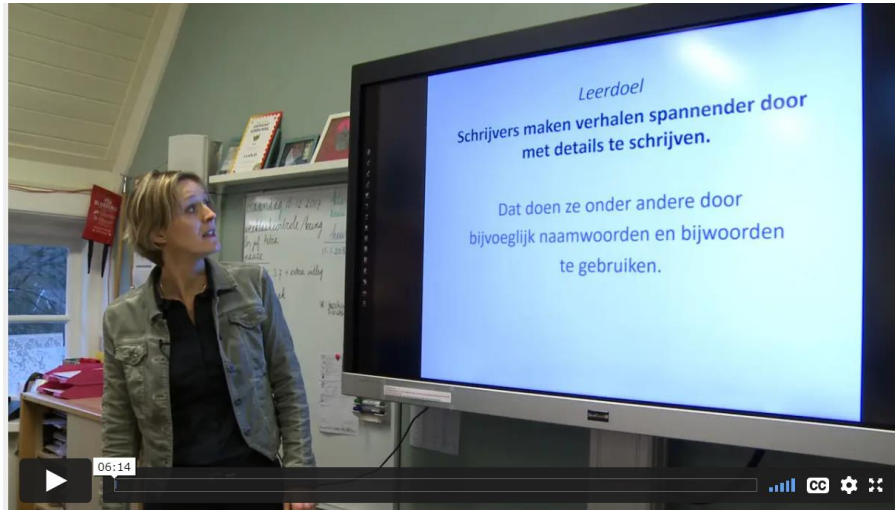
1. Lezen
2. Schrijven
3. Mondeling
4. Begrippenlijst en taalverzorging

<https://www.slo.nl/npo/primair-onderwijs/focusdoelen/>

	<u>Lezen en leesbevordering: leesmotivatie</u> Leerlingen hebben belangstelling voor verhalende teksten (fictie, waaronder poëzie) en zakelijke teksten, zijn gemotiveerd om zelf te lezen en genieten van voorlezen. <u>Lezen en leesbevordering: fictie</u> Leerlingen lezen kinderboeken, gedichten en stripboeken. Bij het lezen van fictie is aandacht voor: - het uitwisselen van leeservaringen, het bewust worden van de eigen voorkeur voor onderwerpen, genres, schrijvers; - het begrijpen, interpreteren en evalueren van fictie: - bijv. het onderscheiden van een thema of de boodschap in een verhaal, of het benoemen van de relaties tussen hoofd- en bijfiguren, het herkennen van emoties. <u>Lezen en leesbevordering: zakelijke teksten</u> Leerlingen lezen informatieve, betogende, beschouwende en instructieteksten. Bij het lezen van teksten is aandacht voor: - verschil in aanpak bij verschillende leesdoelen: - bijv. zoekend lezen om bepaalde informatie te vinden. - het begrijpen, interpreteren en evalueren van (de inhoud en kwaliteit) zakelijke teksten: - begrijpen van de bedoeling van tekst; - herkennen van de structuur van teksten; - beoordelen van de tekst (herkennen van feiten en meningen). - het inzetten van passende lees- en woordstrategieën.	- Leerlingen lezen kinderboeken rond thema's als zelfvertrouwen, gevoelens, wensen, opvattingen, sociale vaardigheden en relaties. - Ook zakelijke teksten kunnen aansluiten bij de behoefte van leerlingen. Make ze zich zorgen over het coronavirus, het klimaat, de scheiding van hun ouders? Laat ze daar ook informatieve teksten over lezen. - Zet in op het delen van leeservaringen via een Boekenkring. Lees meer over deze aanpak. - Voordragen van gedichten; gevoelens bespreken die het gedric oproept.	- video Karin Versloot (tekstgerichte vragen). <u>Samenhang doelen lezen met:</u> technisch lezen: maak de combinatie met teksten die je bij begrijpend lezen of wereldoriëntatie inzet. Lees de suggesties van Karin Versloot en Marieke van Logchem en Linda Vaessen. schrijven: laat leerlingen dat wat ze lezen gebruiken bij het schrijven van teksten, zowel bij fictie als bij zakelijke teksten. Bekijk ook Taaldomein in samenhang. gesprekken: - voer literaire leesgesprekken of gesprekken volgens Chambers naar aanleiding van de gelezen tekst en stel de inhoud centraal. Lees over deze aanpak; - laat leerlingen discussiëren over de tekst via tekstgerichte vragen; - laat leerlingen gesprekken met elkaar houden over schurende en naburige teksten. Lees over deze aanpak. spreken: laat leerlingen een filmpje over een gelezen boek maken of een pitch over een informatieve tekst. luisteren: laat leerlingen naar een luisterboek of een podcast luisteren over fictie of informatieve onderwerpen. wereldoriëntatie: werk in thema's. Leerlingen lezen kinderboeken en zakelijke teksten die aansluiten bij de thema's die behandeld worden bij de
--	---	---	--

Samenhang

Binnen taaldomeinen

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/taaldomeinen/>

(slo.nl | Taaldomeinen in samenhang)

Tussen taal en andere leergebieden

<https://www.slo.nl/thema/meer/samenhang-primair-onderwijs/>

(slo.nl | samenhang primair onderwijs)

Werken aan kennisopbouw

Joanneke Prenger:
Doorgaande leerlijn lezen

<https://www.bibliotheekeindhoven.nl/leesoffensief.html>

Gerdineke van Silfhout:
Een leesoffensief in de klas

<https://www.youtube.com/>

*"Laat leerlingen
gezamenlijk kennis
opbouwen over
een thema."*

SLO.nl | Rijke teksten
motiveren het lezen (**artikel**)

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen Rekenen-wiskunde

Focusdoelen Rekenen- wiskunde

1. Aandacht voor de basis
2. Doorstroomrelevante doelen
3. Maatwerk
4. Samen & Succeservaringen

<https://www.slo.nl/npo/primair-onderwijs/focusdoelen/>

Groep 6	<u>Getalbegrip en bewerkingen</u> 1. Getallen vergelijken, ordenen, plaatsen op de getallenlijn tot 100.000 en afronden. 2. Memoriseren en onderhouden van de vermenigvuldigtafels en de deeltafels tot en met 10. 3. Optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen (zonder en met rest) met hele getallen tot 10.000 en met geld (kaal en in contexten): hoofdrekenen (waarbij tussenstappen op papier mogen worden genoteerd), schattend rekenen en schriftelijk rekenen (cijferen of kolomsgewijs rekenen). <u>Meten en meetkunde</u> 1. Metriek stelsel: (standaard) lengtematen op volgorde zetten en gegeven meetgetallen van lengte in (standaard) maateenheden in elkaar omrekenen. 2. Afmeten en aflezen van hoeveelheden in een maatbeker. 3. Met behulp van een kaart of plattegrond een route beschrijven. 4. Een bouwplaat ontwerpen van een eenvoudig object (dobbelsteen, balkvormig doosje, ...).	Getalbegrip en bewerkingen: nummer 1, 2 en 3 Meten en meetkunde: nummer 1 Verhoudingen en verbanden: nummer 1, 2, 3 en 4	Zorg voor een verrijkend aanbod om sterke rekenaars gemotiveerd te houden. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van opgaven uit: • Wereldwijde wiskundewedstrijd Kangoeroe • Rekentijgers • Uitdager van de maand Meten en meetkunde nummer 3 en 4 Koppeling is mogelijk met: creatieve vakken: verpakkingen ontwerpen en maken, aardrijkskunde: route in de wijk of een stadswandeling uitzetten. Verhoudingen en verbanden: taal, zaakvakken. Laat leerlingen een onderzoekje opzetten en die informatie verwerken in tabellen/diagrammen.
---------	---	---	--

/ Vragen gericht op het team

Wat hebben we nodig van elkaar?

/ Vragen gericht op de ontwikkeling van de leerling

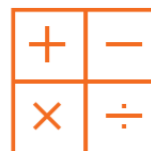
Zijn er extra acties nodig voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften? Zo ja, welke zijn dat?

/ Vragen gericht op de inzet van leermiddelen

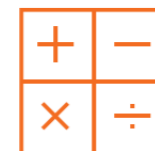

In hoeverre is de methode leidend de komende maanden?

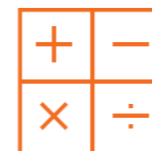
/ Vragen gericht op de leerinhoud

Wat doen we met de niet-focusdoelen? Op korte termijn (tot de zomer) en daarna?

Waar zien wij mogelijkheden tot samenhang met andere vakken? In hoeverre vinden wij het wenselijk tijd vrij te maken voor die samenhang?

Zijn er domeinen die specifieke aandacht nodig hebben? Op welke manier gaan we met die domeinen aan de slag?

NPO = teamwerk

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen Oriëntatie op Jezelf en de Wereld (OJW)

Focusdoelen OJW / wereld- oriëntatie

1. Mens en Samenleving
2. Natuur en Techniek
3. Ruimte
4. Tijd

<https://www.slo.nl/npo/primair-onderwijs/focusdoelen/>

Groep 3-4	<u>Mens en samenleving</u> 1. Zorgdragen voor jezelf (zoals hygiëne, voeding, rust, mentale weerbaarheid) en zorgdragen voor anderen. 2. Veilig deelnemen aan het verkeer (begeleid). 3. Omgaan met anderen (zoals gedrag afstemmen, ruimte laten, opkomen voor jezelf). 4. Omgaan met verschillen tussen mensen (zoals verschillen in cultuur, godsdienst, gearardheid, ideeën en gevoelens). 5. Zorgdragen voor de omgeving (zoals zorg voor de natuur, zorg voor eigendommen van anderen). 6. Omgaan met afspraken en gezag (zoals samen afspraken maken en rol van de politie). <u>Natuur & Techniek</u> 1. Onderzoeken, beschrijven en ordenen van planten, bomen en dieren in de eigen omgeving. 2. Onderzoeken en beschrijven wat er in het lichaam zit door o.a. voelen, luisteren en kijken van buitenaf: spieren, botten, gewrichten, hart en longen (ademhaling). 3. Onderzoeken van enkele natuurkundige verschijnselen zoals licht, geluid, temperatuur of kracht. 4. Onderzoeken en beschrijven van het weer (temperatuur, soorten neerslag en wind). <u>Ruimte</u> 1. Onderzoeken en beschrijven van de eigen omgeving (huizen, winkels, verkeer, natuur, landbouw en speel- of recreatievoorzieningen). 2. Vergelijken van gebieden (eigen omgeving met andere gebieden). 3. Plattegronden maken (bovenaanzicht, verhoudingen). 4. Actief gebruik van woorden en namen om plaatsen te beschrijven (zoals 'dichtbij', 'winkelcentrum', 'stad').	<u>Sociaal-emotionele ontwikkeling</u> Vragen stellen over je eigen lichaam, dingen uit jouw omgeving of hoe het vroeger was en samen antwoorden zoeken op die vragen, dat gebeurt bij OJW. Dat betekent dat leerlingen leren naar elkaar luisteren en met elkaar in gesprek gaan. <u>Samenhang binnen wereldoriënterende vakken</u> Leerlingen in groep 3/4 zijn nieuwsgierig naar details. Voor hen is het van belang om goed te leren <u>waarnemen</u> en vragen te blijven stellen. Stimuleer dan <u>ook</u> het opdoen van nieuwe ervaringen, laat leerlingen <u>woorden</u> geven aan die ervaringen en stimuleer het <u>stellen</u> van vragen. Kijk voor concrete lesvoorbeelden naar: onderzoekend en ontwerpend leren in de middenbouw. <u>Samenhang wereldoriënterende vakken met andere vakken</u> <u>Taal</u> Leesvaardigheid Het opzoeken van antwoorden op vragen. Ook beginnende lezers kun je kinderboeken en zakelijke teksten aanbieden die aansluiten bij een thema. Op de site Klas van juf Linda vind je mooie themacollecties, bijvoorbeeld rond het tuincentrum. Schrijfvaardigheid Leerlingen kunnen teksten schrijven bij <u>wereldoriënterende</u> thema's, bijvoorbeeld de over de Egyptenaren, zie suggesties Suzanne van Norden. Mondelinge taalvaardigheid Laat leerlingen kort iets vertellen over een onderzoek dat ze in de klas hebben gedaan (bijvoorbeeld na een experiment over wegen). Zet <u>taaldenkgesprekken</u> in bij het introduceren van een thema.
-----------	--	---

Samenhang

Binnen wereldoriëntatie

Wereldoriëntatie in samenhang:

- schoolconcept;
- methode;
- projecten of thema's;
- vaardigheden (bijv: onderzoeken);
- DOELEN!

Tussen wereldoriëntatie en andere leergebieden

STAPPENPLAN
Kansen voor samenhang

Wet je wereldoriëntatie beter combineren met taal en/of rekenen? Gebruik dan dit stappenplan en leer kansen zien die passen om samenhang in de praktijk te brengen.

1. Van lesdoel naar leerdoel	Start vanuit wereldoriëntatie	Hulpregels
Verbind je lesdoel aan een leerdoel van wereldoriëntatie »	Verbind je lesdoel aan een leerdoel van wereldoriëntatie »	Hulpregels • Maak je vanuit de methode, vanuit de actualiteit of gaat het bijvoorbeeld om een zelfontwikkelende les, samen een project? • Wat is de leeractiviteit van de leerling? • Wat is het leerdoel? • Aan welk leerdoel van wereldoriëntatie werkt je en uit welke domein komt dit? (Het leerdoel kun je afleiden uit de inhoudsopgave op www.slo.nl)
2. Van leerdoel naar lesdoel	Zie kansen voor samenhang	Hulpregels
Welke kansen zie je om een taal- of rekendoel aan de les wereldoriëntatie te koppelen? »	Zie kansen voor samenhang Welke kansen zie je om een taal- of rekendoel aan de les wereldoriëntatie te koppelen? »	Hulpregels • Maak rekenend of taalend kun je koppelen aan deze les en uit welke inhoudelijke context gaat de inhoudelijke op www.slo.nl? • Wat is bij dit leerdoel de leeractiviteit van de leerling? • Hoe formuleren je op basis van dit leerdoel een leerdoel rekenen of taal dat past binnen de les wereldoriëntatie?
3. Lesdoelen	Combineer het taal- of rekendoel in de wereldoriëntatieles	Hulpregels
Wat leert de leerling? »	Combineer het taal- of rekendoel in de wereldoriëntatieles Wat leert de leerling? »	Hulpregels • Hoe ziet de wereldoriëntatie les of activiteit eruit als je het met taal- of rekenen combineert? • Welke instructie geeft je voor beide domeinen? • Wat voor middelen, de leeractiviteit, de leerdoelen (succescriteria) behaalt? Denk bijvoorbeeld aan tijd, werkplek, product en werkhouding.
4. Les- en leerdoelen	Evalueer de les	Hulpregels
In welke mate zijn de lesdoelen behaald? »	Evalueer de les In welke mate zijn de lesdoelen behaald? »	Hulpregels • In welke mate heeft de leerling het leerdoel wereldoriëntatie behaald? (Denk aan de succescriteria) • Wat betekent dit voor het leerdoel en de volgende lessen en activiteiten? • In welke mate heeft de leerling het leerdoel taal of rekenen behaald? (Denk aan de succescriteria)

<https://www.slo.nl/thema/meer/samenhang-primair-onderwijs/>

(slo.nl | samenhang primair onderwijs)

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen bewegingsonderwijs en sport

Focusdoelen bewegingsonderwijs en sport

Focusdoelen
Voorbeelden
Sociaal-emotioneel

Welke groep?	Focusdoelen voor het komende half jaar	Voorbeeld	Sociaal-emotioneel
Groep 1-2	1. Balanceren: verplaatsen met behulp van klossen 2. Rijden: fietsen op tweewielers, steppen 3. Glijden: glijden van een brede glijbaan 4. Klauteren: klauteren over klautervlakken met eenvoudige overstapmogelijkheden 5. Vrije sprongen: diepspringen vanuit stand 6. Mikken: rollen tegen een mikdoel	1. Rondje kloslopen. De leerlingen beginnen bij de muur en lopen op de klossen het rondje. Hindernissen: slalommen tussen pionnen, over een touw heen stappen. 2. Fietsparcours. De leerlingen fietsen op tweewielers een rondje over het plein. Andere mogelijkheden: rijden op een kar, steppen. 3. Glijden van de glijbaan in het speeltoestel. De leerling klimt omhoog in het speeltoestel en glijdt naar beneden. 4. Een route klauteren in het speeltoestel. De leerlingen starten bij een van de pionnen en klimmen een route naar de cirkel (stoepkrijt). 5. Springen in de zandbak. De springer staat op de rand van de zandbak, springt zo hoog mogelijk en land op 2 voeten in het zand. 6. Boelen op flessen water. De mikker rolt 2 keer de bal richting de flessen. Hoeveel flessen rol je in totaal om?	Leerlingen leren bij bewegingsonderwijs hoe ze het bewegen kunnen regelen. Leerlingen leren hoe ze een activiteit kunnen opstarten, op gang houden en afronden. Hierbij gaat het om de omgang met materiaal, het toepassen van regels en afspraken en het vervullen van regelende rollen (bijvoorbeeld helper). Ook leren leerlingen samen bewegen. Hierbij gaat het om communiceren, sociaal vaardig worden en samenwerken in beweegsituaties.

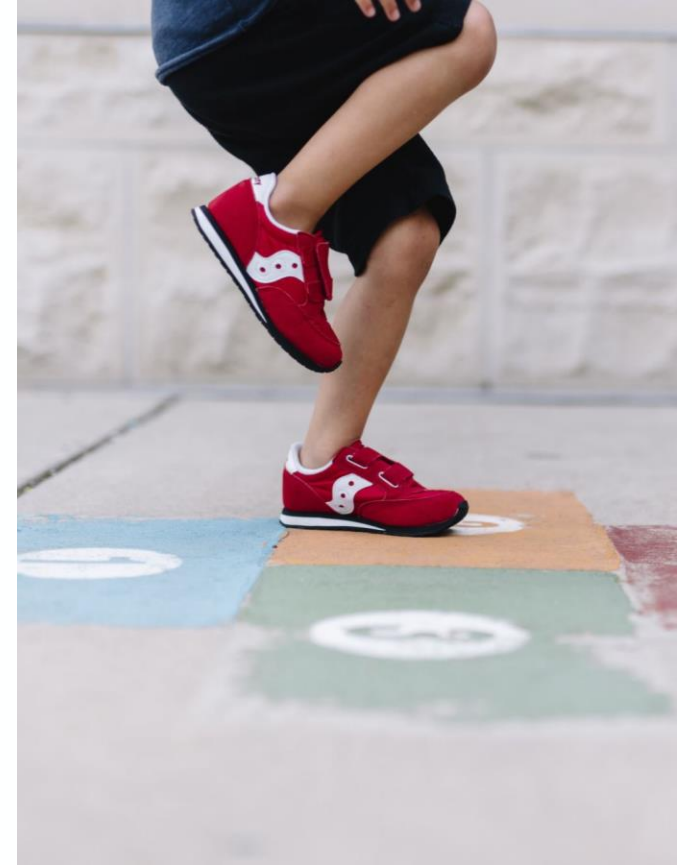

Onderzoek Mulier Instituut (mei/juni 2021)

Welke gevolgen hebben de maatregelen die in verband met COVID19 zijn genomen op de motorische vaardigheden van basisschoolkinderen in Nederland?

Eerste resultaten suggeren effect op de vaardigheid van:

- Motorisch minder vaardige leerlingen
- Jongere leerlingen

Buitenles bewegingsonderwijs

Vakleerkracht inzetten

6 activiteiten (4 weken)

Verschillende werkvormen

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen Kunst en Cultuur

Focusdoelen Kunst & Cultuur

Beeldend – theater – dans – muziek - erfgoed

1. Luisteren en kijken/
experimenteren en onderzoeken
2. Verbeelden, benoemen, delen

<https://www.slo.nl/npo/primair-onderwijs/focusdoelen/>

Groep 5-6	Leerlingen Luisteren en kijken naar artistieke uitingen (binnen betekenisvolle onderwerpen) in binnen- en buitenschoolse situaties. Experimenteren en onderzoeken. Beeldend • Een (digitale) voorstelling of bezoek aan een instelling. • (Digitale) gebouwen, kunst(werken). • Experimenteren met materialen en (digitale) technieken. Theater • Improviseren vanuit spelelementen, -technieken, -werkvormen. • Bedenken meerdere oplossingen. Dans • Vanuit bewegingen, emoties, fantasie, tijd/ruimte/kracht in dansexpressie. Muziek • Vanuit verschillende betekenissen vanuit een breed mondiaal repertoire. • Vanuit verschillende vormprincipes (herhaling, variatie, contrast) en vormeenheden (motief, thema, muzikale zinnen) door samen een ritme te maken. Erfgoed • Eigen en nabije omgeving (passend bij de beleavingswereld) in binnen- en buitenschoolse situaties. • Betekenissen die anderen aan het erfgoed geven.	Leerlingen leggen verbanden tussen ervaringen, gedachten en ideeën en dat wat zij hebben verbeeld. Zij luisteren naar de mening van anderen en zijn nieuwsgierig naar verschillen tussen meningen. Leerlingen leggen uit naar welke mening(en) zij luisteren en waarom. Leerlingen geven aan waar zij goed in zijn en waar zij hulp bij kunnen gebruiken. Door het samen muziek/een dans/een theaterstuk maken leer je naar elkaar luisteren om zo op hetzelfde moment te kunnen beginnen/eindigen en het leren om te gaan met afspraken. Door muziek te maken kun je beschrijven wat je kwaliteiten zijn en waar je nog aan wilt werken. Door rollenspel en bewegen kun je laten zien hoe je om kunt gaan met conflictsituaties en hoe je moeilijke situaties kunt oplossen. (Onderzoek van) rituelen en gewoontes in relatie met gevoelens binnen je eigen identiteit. Gevoelens over erbij horen of juist buitengesloten voelen. Gevoelens over betrokkenheid, verbondenheid, continuïteit of vergankelijkheid.	De disciplines met elkaar in samenhang. Voor muziek in samenhang met taal en het aanleren van een moderne vreemde taal op het gebied spreken, lezen, luisteren schrijven, woordenschat: het onder woorden brengen van gedachten en gevoelens en luisteren naar elkaar. Een actueel kunstwerk is de start van een gesprek (of een project) waarbij leerlingen delen wat zij zien en denken, gekoppeld aan een actualiteit of een thema, onderwerp door de VTS-methode. De disciplines in samenhang met taal en burgerschap waarbij de inspraak van de burger een rol speelt. Vanuit WO kan een project gestart worden over hoe het is om opgesloten te zijn vanuit het perspectief van dieren. Het verbeelden van het verleden door spel. Het spelen van rollen in de digitale wereld. Kennismaken met lokaal of regionaal erfgoed of een toepasselijk (lokaal of regionaal) canonvenster. Samenhang met rekenen/wiskunde op het gebied van rekentaal/meetekundige vormen.
------------------	--	--	---

Samenhang

Binnen Kunst & Cultuur

Kunst & Cultuur in samenhang:

1. Waarbij kunst als uitgangspunt en leidraad wordt ingezet;
2. met onderwerpen vanuit methodes en lessen vanuit verschillende leergebieden;
3. vanuit vaardigheden (onderzoeken, experimenteren, samenwerken);
4. tussen doelen vanuit verschillende leergebieden.

Tussen Kunst & Cultuur en andere leergebieden

<https://www.slo.nl/thema/meer/samenhang-primair-onderwijs/>

(slo.nl | samenhang primair onderwijs)

Werken aan

- experimenteren en onderzoeken
- verbinding met sociaal emotioneel welbevinden
- kansengelijkheid

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Focusdoelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

/ Wat kan ik doen met leerlingen die specifieke onderwijsbehoeften hebben?

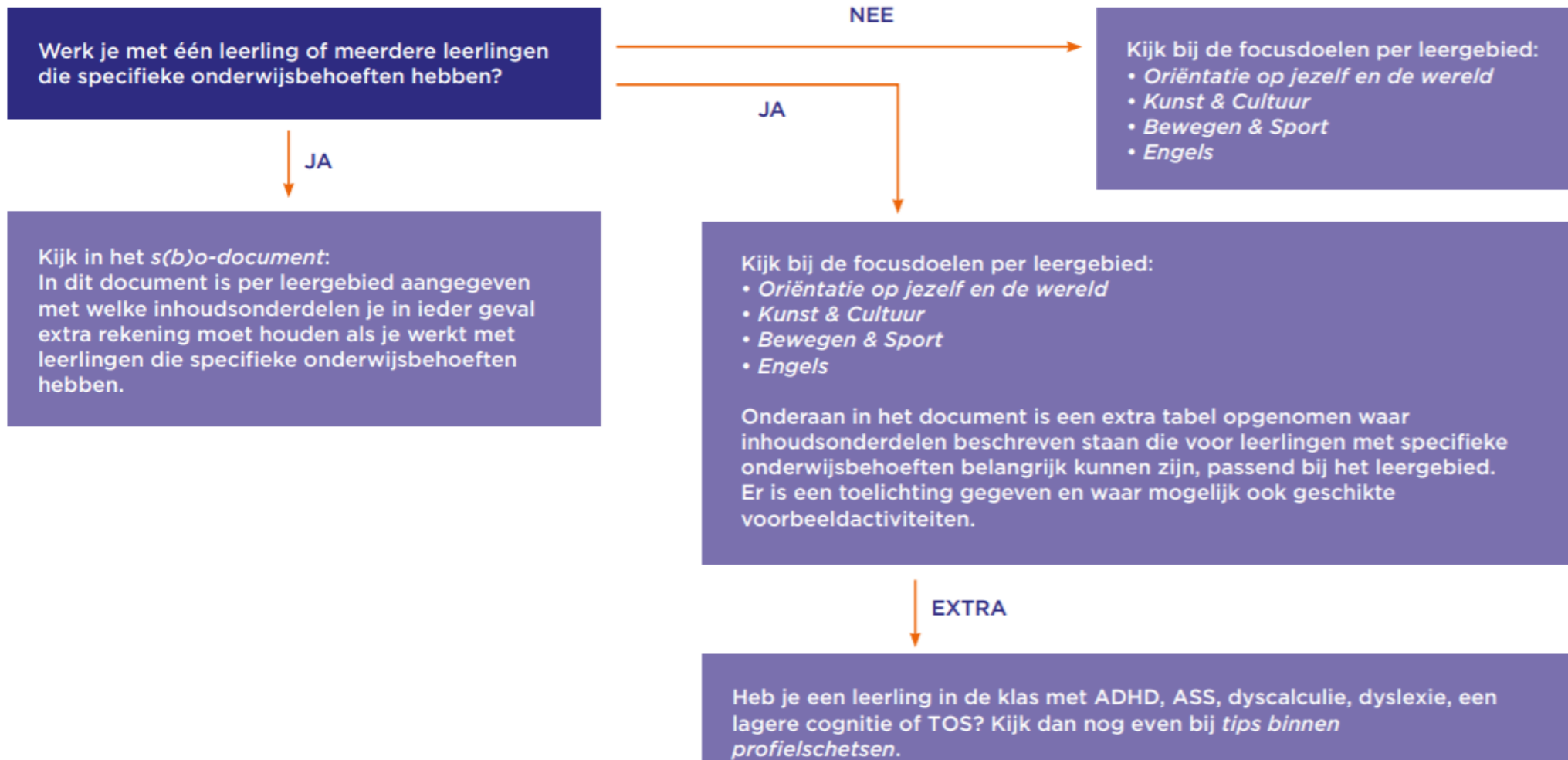
VOOR NEDERLANDS EN/OF REKENEN-WISKUNDE

NEDERLANDS		
Technisch lezen	Zorg voor een passend aanbod m.b.t. technisch lezen. Bijvoorbeeld meer nadruk op mondeling (bij dyslexie) of schriftelijk (bij slechthorend, spraakbeperking)	Denk daarbij ook aan voorlezen, gesproken boeken en podcasts. Of aan sites die het lezen ondersteunen: zoals www.yoleo.nl , www.superboek.nl , www.passendlezen.nl en www.meeluisterboek.nl
Schrijven, cluster 3	Leerlingen met motorische beperkingen hebben meestal moeite met schrijven. Dit vraagt om individuele aanpassingen, hulpmiddelen en specifieke ondersteuning.	Geef de leerlingen extra tijd voor het leren gebruiken van de computer (toetsaanslag of muissturing duurt langer). En misschien heeft de leerling baat bij een schriftje met ander (groter) liniatuur, of ander schrijfmateriaal.
REKENEN-WISKUNDE		
Rekenstrategie basisbewerkingen	Voor het leren van de basisbewerkingen hebben leerlingen die moeilijk lerend zijn meer baat bij het aanleren van tenminste één rekenstrategie die ze goed beheersen dan het aanleren van meerdere strategieën.	Overweeg welke van de verschillende strategieën (bijv. rijgend of splitsend optellen/afrekken) het beste aansluit bij de leerling. Informatie over strategieën staat o.a. in de inhoudslijn Bewerkingen: https://www.slo.nl/sectoren/po/inhoudslijnen-po/inhoudslijnen-rekenen-wiskunde/
Visualisaties, cluster 1	Door hun visuele beperking kunnen leerlingen niet werken met visualisaties (zoals tabellen of diagrammen). Zij zullen gebruik moeten maken van hulpmiddelen.	Zet hulpmiddelen in, zoals grafieken in reliëf of grafieken die omgezet zijn naar geluid. https://www.visio.org/nl-professional/expertise/onderzoeken/digitale-ontwikkelingen-innovaties/sensemeth

/ Wat kan ik doen met leerlingen die specifieke onderwijsbehoeften hebben?

VOOR ORIËNTATIE OP JEZELF EN DE WERELD, KUNST & CULTUUR, BEWEGEN & SPORT, ENGELS

ORIËNTATIE OP JEZELF EN DE	WERELD	
Welzijn	Voor kwetsbare leerlingen in het extra belangrijk dat ze leren over (psychisch) welbevinden in relatie tot omstandigheden en persoonlijke eigenschappen. Door hun kwetsbaarheid, laag zelfvertrouwen en het vermijden van faalervaringen zijn dit belangrijke inhoudelijke elementen om aan de orde te stellen.	Geef voorbeelden van hoe ze zelf invloed kunnen uitoefenen op hun eigen welzijn (bijv. aangeven wanneer ze stress ervaren). Geef voorbeelden van omgevingsfactoren die een rol spelen bij het bepalen van je welzijn, denk aan: (directe) leefomgeving, gezondheid, sociale relaties, duurzaamheid, technologie. Geef voorbeelden van persoonlijke eigenschappen die je welzijn bepalen, denk aan: zelfredzaamheid, zelfregulering, mentale veerkracht, omgang met stress.
Diversiteit	Omgaan met diversiteit is voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften vaak heel gewoon. Ze zijn het gewend dat iedereen anders is. Ze leren erover door de aandacht die er is voor ieders talenten en beperkingen en de omgang daarmee.	Belangrijk is dat er aandacht blijft voor hun eigen identiteit. Deze leerlingen hebben vaak een laag zelfbeeld.
Leren in de echte wereld	Zeker leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften leren het best als kennis verbonden is met de praktijk en levensechte contexten. De combinatie van het leren vanuit de individuele behoefte van de leerling en vanuit maatschappelijke urgentie staan centraal.	Ga na wat de individuele behoeftes van je leerlingen kunnen zijn, bv. het begrijpen van hoe zijn/haar lichaam werkt of een band leren plakken. Zorg dat je voorbeelden neemt die vanuit de praktijk komen en dus vanuit de maatschappij relevantie vertonen, zoals omgaan met je eigen omgeving, conflicten en duurzaamheid.

KUNST & CULTUUR

<https://www.kunstencultuur.nl/onderwijs/speciaalonderwijs>
<https://www.lkca.nl/categorie/werkveld/speciaalonderwijs/>
<https://specialheroes.nl/onderwijs/programmas/arheroes/>

Kunst beleef je ook door te voelen, te ruiken of via muziek, inbeelding of fysieke beleving.

Gebarentheater

Belevenistafel

Tussentijds presenteren

BEWEGEN & SPORT

Slechtziende leerlingen kunnen met aangepaste materialen bijna alle spelvormen op een eenvoudig niveau beoefenen.

Voor cl.2 spelsituaties overzichtelijk houden.

Rolstoel in je gymles

https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=4279&m=1430215527&action=file_download

Vaste routines en duidelijke regels

ENGELS

Inzetten van luisterboeken en podcasts

Maak bij het zoeken van schrijfwijze en betekenis van woorden gebruik van een (beeld)woordenboek.
<https://webwinkel.vandale.nl/vandale-beeldwoordenboek-nederlands-english>

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Relatie focusdoelen en toetsing

Toets als hulpmiddel

Gericht informatie verzamelen over de ontwikkeling van de leerling

- Wat is de voortgang in het leerproces?
- Welk aanbod is passend?

Advies: blijf het toetsbeleid op school volgen

Combineer verschillende manieren van het volgen van leerlingen,
passend bij actuele situatie op school

-Informatie over formatief

evalueren: <https://www.slo.nl/thema/meer/formatief-evalueren/>

Toetsen als je focusdoelen gebruikt

Keuze passende toets

- Een deel van de leerstof wordt uitgesteld

Gevolgen voor resultaten op een toets

- Verwachtingen
- Analyseren en interpreteren

Advies: raadpleeg uitgever en/of toetsaanbieder

npo@slo.nl

